

A'

TSASZARI és KIRALYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

Költ *Bétsben*, Böldög Alfzony-Havának
(Januáriusnak) 6-dik napján, 1792.

Béts.

Az Igazságnak tökéletes ki-szolgáltatását, 's szolgáltatattatását, nem *kegyelemnek* tartja *II. Leopold* jó Királyunk, hanem maga szoros *kötelességének* 's *tartozásának*. Ennek naponként adja újj példáit; valamint annak is: hogy a'Status hív Szolgai'Özvegyeiknek, 's árváiknak pártfogó édes Attyok kíván lenni.

A' múltt Szeredán volt itt az első Bál, a' Német Birodalmi Vitze Kantzellárius *H. Colloredónál*. Jelen volt Tsászárné ő Felsége is a' bálban 's kártyázott a' Grzdával *H. Colloredóval*, és *H. Battyáninéval*; de

B

nem

nem tett többet a' kasszába egyy húfzasnál: mivel jól tudja ez a' böltö Fejedelem Asszony hogy nem nyerekedésért, hanem mulattságért van a' kártyázás. Ferentz Fő Hertzeg egyy vólt a' tántzolók közzül. Kedves Hitvese frissen van kisedével egyyütt. — Örül a' kis Fő Hertzeg Asszonyka' dajkája: mert már is kapott egyynehány atlasz, és más öltözöt a' Fő Hertzegnétől.

A' millyen háladatos szízzel vettük, az itt következő újj-esztendői köszöntőnek vélünk lett közöltetését: szintén olyan örvendetes kézzséggel iktatjuk azt Munkánkba:

Nagy Méltóságú Kegyelmes Harukker Jósepha Báró Asszonynak, Néhai Nagy Méltóságú Kegyelmes Nagy Károlyi Gróf Károlyi Antal Úr' Özvegyének, kegyes Pártfogó Asszonyának, szerentsés újj esztendőt, 's minden boldogságot kíván alázatos engedelmes szolgája, Révai Miklós, a' Györi Rajzoló Oskolának Tanítója.

Mint ságára a' szép Napnak,
 'S jó illatja a' Virágnak
 Minden felé el-széllyed:
 Kegyes Grófném' Jó Szívének,
 Adakozó Nagy Lelkének
 Ditső Neve úgy terjed.
 Ezer ajak viszi hírét,
 Mert ezernek szorúltt ügyét
 Édesen enyhítette:
 Nagy és Kitsiny magasztalja,
 Hálá adó szízzel vallja,
 Inségben mint védette.
 Mikor harmat hull az égből,

Ez

Ez éltető nedvességből
     Nem tsak tölgyek zöldülnek;
 Az alacsony ivolyák is,
 Apró füvek, kis rózsák is
     Attól úntig frissülnek:
 Ugy e' Grófné' jó voltából,
 Szánakodó irgalmából
     Nem tsak Nagyok újjúlnak;
 Kitsinyek is bő kegyelmét,
 Érzik nyújtott segedelmét,
     'S újj életre vídúlnak.
 Bátor mindég sok áldások,
 Ezért jámbor kívánások
     Az egekbe nyújtatnak;
 Még is bé vett idejekre,
 Ohajtások' Innepjekre
     Jelesebben mondatnak.
 Újj Esztendő virrad reánk,
 Új tettekre készül Anyánk,
     Öröme nő Szívének:
 Mert jót tenni, 's ember társán,
 Könyörülni szegény sorsán
     Öröm ő Nagy Lelkének.
 Felleg nélkül víg napokra,
 Mindég bődlog jó dolgokra
     Keljen tsendes álmából:
 Harmat 's bőség mezejére,
 Járjon áldás tér földjére,
     Gyüljön bő kints nyájából.
 Vigasztalást Egy Fiából,
 Nagy Házának Oszlopából,
     Vegyen Öregségére:
 Lássá bokor Unokáit,
 Kik Jósága' szép példáit
     El tanulják kedvére.

Szárnya alatt meg maradni,
Kegyelméből még vigadni

Jó tévő Asszonyának,

Eggyetlen eggy óhajtása,
Mellyet követ ajánlása,

A' leg kissebb Szolgának.

A' *Bétsbe* jövő Török Követ *) minden-
napi szükségének laistroma: 300 tseléd-
kenyér, 150 semlye, 180 font ürü hús, 67 $\frac{1}{2}$
font borju hus, 70 tsirke, 113-ad fél font
vad hus, 3 $\frac{3}{4}$ font török riskása, 203-ad fél
font zsír, 113 ad fél font méz, 90 font izu-
kor, 90 font *Tziserl*, 270 font tiszta liszt,
22 $\frac{1}{2}$ f. liszt-láng, 22 $\frac{1}{2}$ f. *Schetzyr*, 33 $\frac{3}{4}$ fél
font fa olaj, 250 tojás, 90 font török kávé,
300 faggyú, és 40 viafz gyertya, 3 $\frac{3}{8}$ font
fa-héj (*Zimmet*), két font és $\frac{1}{4}$ rész, az
az eggy óka sáfrán, 1 $\frac{1}{8}$ font *maszeli*,
4 óka rósa víz, 30 drakma tzinóbrum, két
drakma *bisom*, 100 drk. viza hójag, 1 óka
kömény mag, 100 dr. timsó, 22 $\frac{1}{2}$ font rósa-
méz, fél óka szekfü, fél óka *Kartamom*, fél
óka bors, fél óka alkeremes, 100 dr. kámfor,
12 óka *pisztatzon*, 33 $\frac{3}{4}$ font asszú meggy,
22 $\frac{1}{2}$ f. mondola, 45 f. *Kürbisnüsse*, 22 $\frac{1}{2}$ f.
pálma gyümöls, 15 óka fige, 5 óka málosa
fzö-

---

*) Eppen tsak most olvassuk egy *Szebeni Levélből*, hogy a' Török Követ Dec. 24-
diken ment bé szép pompával Szebenbe,
ló hátton. — Meg érdemli az egész *Levél*
a' közlést, mellyet a' jövő *Postán* fo-
gunk is tellyesíteni.

szőlő, 8 óka apró szőlő, 10 óka mogyoró, 4 óka mag nélkül való apró mal. szőlő, 1 óka törött búza, 1 óka bisom-szappan, 20 óka közönséges szappan, öt vég közönséges gyólts, 10 óka száraz laska, 3 óka ostya, 3 óka leg jobb-féle sajt, 20 óka közöns. sajt, 20 drakma szeretsen dió, 100 drakma szekfűbors, 4 óka narants virág viz, fél óka *Bisomliktárium*, 500 font veres hagyma, 25 font olaj gyümölts, 30 óka etzet, 20 óka só, 2 száz tzitrom, 10 óka gesztenye, 150 marh láb, 25 nyelv, 50 óka édes tej, 30 óka alu tej, 20 óka turó, 100 fáklya, 25 óka árp kása.

Ezekhez járúlnak még: Eirs, és m. nemü alma, körtvély, szilva, narants, görög és sárga dinnyék, 's más jó-féle gyümöltsök. Továbbá: kék káposzta, par sóska, andivia, spárga, bori, palzuly (bal apró kása, zöld borsó, zöld palzuly, m colihyl, ártitsóka, 's több más efféle zöldségek, és külömbkülömbféle nemü halak. — Végre szalma, széna, 's tüzi fa elegendő — — Van még kétség kívül egy nagy szükség a' Török Követnek; de mivel azt mag ki nem tetette: mi se emlitjük.

Új-módi Morálisták (Erköltsi-Tanítók támadtak Bétsben. — Gondollya el tsak a Ember! A' közelébb múlt Karátson éjtszakaián, bé-ront két Zsivány a' *Stempel-Am.* (Papiros-béllyegező-Hivatal') Kintstárjába. 's el tsen belöle 454 for. 4 krajtzárt. Hittek a' Tolvajok, hogy bizony több pénznek is kell még lenni annál a' 454 forintnál, 's 4 krajtzárnál a' Kasszaban: vólt is biz ott 18 ezer-

ezer-

ezernél felesebb summa mindjárt a' kissebb summa mellett; hanem elég a' hozzá, hogy ők erre nem akadtak, mellyre nézve a' Kapusnak szánták azt; kihez is következő értelmű Levelet útasították:

Kedves *Hut Gottfried!*

Te igen szerentsés lehetsz, de ne szólly ám a' Feleségednek semmit; vigyázva bánný a' dologgal, menny a' Stempelamtba, mellynek nyitva az ajtaja; nyitva van a' Kintstár is. Vedd kezedhez, a' mit számodra meg hagyunk. Jól, 's keresztényi módra neveld a' fel-fogadott Gyermeket. Mi, ketten vagyunk; de még ma útra indulunk.

A' Levélbe egy kis tzedula is vólt téve, mellyen ezek a' sorok olvastattak: *Minékutánna meg-tselekedted te ezt, add a' Levelet az Adminisztrátornak: így betsületes Ember maradhatfsz.* — Sokkal más forma gondolati vóltak azonban *Hut Gottfriednek*, mind a' betsületes Emberségről, mind a' jó és keresztényi módra való nevelés' eszközeiről; mint a' Zsiványok' erköltsi letzkéje tartotta. Azért is mihelyt fel-nyitotta a' levelet: legottan lármát ütött! — A' Tolvajok még eddig nem kerülének horogra. — Azólta más Zsivány is akart már pénzt ki-hozni a' *Stempelamt* Kintstárjából; de ez, kéttségkivül nem töltötte még el az inas-esztendőt a' zshiványségban: mert még tsak a' kúlsos láda' nyitjához se juthatott, sok felsegetései után.

Béts mellett, *Szép-kúton (Schönbrunn)* *Allfart* nevű nőtelen nap-számos Legény, feleségül akara venni magának egy hetven

esz-

esztendősz Szüzet; nem is vólt más héjjával, hanem hogy nem jött vala még el a' Farsang' eleje, mellyben meg-esküdtethettek vólna. Azonban, költsönös szerzetekről némelly bizonytságot akarván tenni, el-intézik magok közt, hogy Karátson napján egy kis vendégséget üssenek. A' Vő-legény, a' húsnak bé-szerzését vállalja vala magára; a' Mátka pedig a' gombótzokat. El-megy a' meg-határozott napra a' Legény, éltes Mátkájához, 's a' gombótzos tálhoz ülvén, jó izün eszik. Először a' húst szedi vala ki, annakutánna a' gombótzoknak esett. Meg-evett már ezekből is hetet, a' maga Kedvesének nem igen kedves álmétkodására. — Midön a' nyóltzadikért nyúlt vólna a' tálba: el-rikóltja magát ijjedttében a' vén Mátka. „Jaj mentsen meg, úgymond, töled az Isten, inkább most esküszöm meg, hogy soha hozád nem megyek; e' légyen az első és utólsó vendégség: híszem, te a' szoknyámat is lennéd a' testemről.“ Így a' szegény Legénybetsülettel feleség nélkül maradott. — A' nagy ehetőség is akadállya lehet tehát a' házasságnak!

Erdély Ország.

Torda, Dec. 25. dikén. „Két Kerülő-Rendelése jövének ki a' minap a' Fő Kormányozó Tanátsnak: Eggyikből, a' Perceptorok vettenek az eránt parantsolatot, hogy a' Tárház meg-szükülvén, az adó fel-hajtásával, és bé-szedésével siessenek. A' másikban pedig: hogy a' szolgálat nélkül lévő, úgy nevezett *quiescens* érdemes Személyek közzül, valakik hivatal viselésre még

még alkalmazhatók, leg-első ürességekkel szolgálatba téteessenek, parantsoltatott.

Decemb. 19 dikén vevé kebelébe Nemes *Kraszna Vármegye*, új Fő-Ispánnját Bátor *Bánffy László* Urat. Mélt. Gróf *Kemény Farkas* Statuum Préses, és Gróf *Bethlen Gergely* Titoknok Urak valának a' Béiktatók. Az Installátzió (Béiktatás *Somlyón* esett, feles *Erdélyi*, 's kivált *Magyar Ország*i Uraságoknak jelenlétében. A' Gyűlést vig-vendégség, 's tántz váltotta fel.

A' *Brassói* Ispotály' Kommendánsa, Lovas Kapitány *Csinto Ferentz* Ur, meghalálozott.

Felénk úgy meg-változott az idő, hogy midön derekas számkázást reménylettünk: akkor kelle egy sáros Karátsonyt érnünk. Ugyan is előbb jó forma fagy vala; de arra szinte két nap tartó esső hullván, már most alig járhat az ember, kivált ebben a' mi *Tordánkban*, a' hol ugyan szárazságnak kell akkor lenni, mikor az ember sár nélkül járhat. “

Elegyes Történetek.

Az *Austriai Belgyiomi* Közönséges Kormányozók, úgymint *Krisztina* és *Albert* ő Hertzegségek, vissza küldötték azon Irást a' *Brabantziai* Rendeknek, mellyet ezek ő Hertzegségek által akartak küldeni a' *Tsáfszár*hoz.

A' *Belgyiomi* lármának bóldogtalan következései közzül való az is, a' mit *Brüsselből* irnak: hogy ott sok fő kereskedő *Házak* vagynak sinlödésben, mellyeknek romlása hűsz más *Brüsszeli*, és száz idegen kereskedő *Házakat* fog meg-buktatni. A'

A' *Frantzia* Nemzet-Gyűlése, megtiltotta azon *Brabantziaiaknak*, kik *Ryffel*, *Douay*, és más *Frantzia* Helyiségekben tartózkodnak, hogy gyűléseket tartani, 's hadi készüléleteket tenni, ne mérészellyenek. — Követi ebben a' *Frantzia* Nemzet-Gyűlése, Tsászár ö Felsége' példáját, úgymint a' ki hasonló parantsolatokat adatott ki, a' *Belgyiomban* lévő ki-költözött *Frantziákra* nézve.

A' *Frantziák*' Királya, második nyomas Végzését nem erősíté már meg a' Nemzet-Gyűlésének. Az első vala, a' ki-költözött *Frantziák* ellen hozott Végzés; a' másik pedig — Talám ugyan a' meg nem esküdtt Papok ellen való Végzés? A' bizony. — 'S mit monda a' Nemzet-Gyűlése, az ez eránt tett jelentésére a' Királynak? *Obmutuit* (meg-némúlt) *Luc. X.*

A' külső Udvaroknál lévő *Frantzia* Követek között, sokak ellen vólt panassza a' *Frantzia* Nemzetnek; mellyre nézve visszahivta azokat a' Király, 's másokat küldött helyekbe.

Ezen esztendőben, 420000 emberből fog állani a' *Frantzia* Sereg; oda értvén a' Nemzeti Őrállókat is (National-Garde). — Ezen roppant Sereg' tartására, 's hadi készülétek' tételére 221 millió, 392 ezer 310 livra kivántatik, a' Had-Ministernek felsummálása szerént.

A' *Lengyel* Nemzet-Gyűlésében rettenetesen ki-kelt Decemb. 5-dikén az Ország' Primássa, 's a' Király' Őtse *H. Poniatovsky* a' *Frantzia* Nemzet ellen; hogy ennek köve-

té.

tésétől annál inkább el idegeníthesse a' maga Nemzetét. A' Papi, 's Nemesi Renddel való illetlen bánásokért, elzteleneknek, dühösöknek, 's vad Barbarusoknak kiáltotta a' *Frantziákat*.

Tizenkét *Lüttichi* Pátriotákból álló Deputátzió, arra kérte Dec. 18-dikán a' Nemz. Gyűlését az egész *Lüttichi* Pátriotaság' nevében, tselekedje meg: hadd kaptsolhassa magát *Lüttich* Tartományra *Frantzia Ország*hoz, mint kaptsolta magát *L'venio*; és hadd állíthasson fel egy Regimentet *Frantzia Ország'* számára.

Új módi tolvajságok. — Decemb. 17-dike éjtszakáján, el-loptak egy hajós Legényt a' *Triesti* ki-kötő helyből. Nem ő volt ugyan veszőkös, első tárgya a' lopásnak; hanem a' hajó, mellyre strásául rendeltetett volt: de minthogy szerentsétlenségére el talált szunnyadni, 's mint a' magyaros ki-fejezés tartja, csak a' *szem - héjja alól vigyázott*: úgy el vivék biz ötöt mind hajóstól együtt, hogy a' lába sem érte a' földet.

Egy gonosz Ielkü *Bétsi* Suhantz, ki a' közelébb múlt három napokon egy egy óráig álla a' Város - Háza előtt szégyenálláson, arra a' vakmerőségre vetemedett volt, hogy a' Templomokat választotta a' maga zshiványságának műhelyéül. El-járogatott t. i. egy éles késetskével a' Szentegyházakba (miként hajdan *Flacius Illyricus* a' Könyvtárakba, holott a' Szép Nem közzé elegyedvén, ájtatoskodása közben jókat jókat szelt azoknak hollzú ruháikból. Az el metzett külömbkülömbféle drága selyem da-

darabokkal oly jámborúl ballagott ki osztán a' Templomból, mint ha ugyan ő végezte volna leg-jobban a' maga kereftényi kötelességét. Sokan a' meg-károsítottak közül tsupán otthonn vették észre, a' midőn t. i. le vetették volna ruháikat, hogy úgy jártak, mint *Saul* a' barlangban.

A' következő selmaság is *Bétsben* történt nem régiben: Eggy Asszon - személly oda megy bizonyos Lelki-Atyához, 's minek-utánna el panaszlotta volna néki nagy hofszasan, miket kell néki szenvedni a' maga Férjétől: kérte, hogy dorgálná meg azt. Megígéri a' Lelki Atya, hogy fogja igen is telylyesíteni az Asszony' méltó kérését. Ez megköszöni a' Lelki - Atya' kegyességét; hanem minekelötte még el - ment volna, jelentette, hogy az ő Férje igen tsalárd, 's úgy tudja magát sokszor tettetni, mintha eszén kívül volna — de ne hiddjen néki, úgymond, édes T. Atyám Uram, mert van néki esze, tsak gonofzkodik, 's még annál keményebben bánnyon vele. — Jól van jól, felele a' Pap Úr. Ezzel bútsut vesz az Asszony, 's megy töle egyenesen egy börtbe; mondja ott, hogy ő ennél 's ennél a' Pap Úrnál vagyon szolgálatban; adjanak ő T. Atyasága' számára egy tuzet jóféle harisnyákat; 's küldjenek el ő vele egygyütt egy Kalmár-legényt, a' harisnyák' árráért. Kezéhez veszi az Asszouy a' meg - alkudtt harisnyákat, 's vezeti a' Kalmár-legényt a' Pap Úrhoz. Bé megy 's mondja a' Pap Úrnak, hogy már itt van a' Férje; de engedje meg ő T. Atyasága, hadd ne legyen ő jelen a' dorgálá-

láson. Ki-jő tehát, 's mondja a' Kalmár-Legénynek, hogy menne bé. Ez, szegény feje bé-lép nagy bátran a' szobába, mint igaz járatbéli Ember; 's hát mindjárt letzkézni kezdi a' Pap Úr. Ez, tsak el-szörnyüködik a' nem vártt komplementeken; mondja, hogy ő a' harisnyák' árráért jött. De a' Pap Úr, reá emlékeztvén az Asszony' szavára, hogy t. i. az ő Férje hébe korba úgy tetteti magát, mintha meg-kábúlt volna: még keményebben fogja az Embert. Minek-utánna jó darab ideig tartott volna a' vetélkedés: ki-sült végre az álnok Asszony' gonosz praktikája; de már ekkor bottal se lehetett ütni a' nyomát.

Szerentsétlen Történetek.

Az úgy neveztetett *Faëtonokról*, újmódi igen magas kotsikról, bőven emlékeztünk volt előbbeni Munkánk' utolsó Szakaszában. Ezek, mivel módil, szint' úgy kedvet találtak *Romában* is sokaknál, mint *Pétsben*. Itt mind inkább inkább nevedik a' számok; pedig már nem egy Szerentsétlenségnek voltak az eszközei. *Romában*, ha több Szerentsétlenséget nem okoztak volna is még a' *Faëtonok* azon kívül, a' melly történt Dec. 15-dikén dél után: ez valóban maga is elég hathatós létzke lehetne mind azoknak, valakik a' *Faëtonozásra* ásítóznak. — Történt t. i. az említett napon dél után. hogy kimegy, eggy atyafiával faëtonozni H. Lante-nak *Dor Lajos* nevű 19 éltendős eggyetlen egy Fia. A' Városon kívül a' mint sebesen hajtottak volna, el kapják a' lovak a' *Faë-tont*. Tartván töle az Ifjú Hertzeg, ne hogy

a'

a' hajdani *Faëton'* dijjára jusson, ki-szökik *faëtonjából*, de nagyon szerentsétlenül; mivel úgy ütötte magát egy kő-szálhoz, hogy bé vihették ugyan még életben a' Városba: de estvéli hat óra felé ki ment a' lélek belőle. Ezen Ifjú Hertzegre maradt volna Kárdinális *Lantenak* is minden jószága. — A' Társa is ki ugrott utánna a' kotsiból, és ez meg maradt életben: de csak ugyan ő is meg adta a' módi' árrát, mert ketté tört az egyik lába.

Belső Carnoliában, Schneeberg Uraság' erdejében történt ugyan csak Dec. 15-dikén. Valamellyik erdő-tsősz *Legény* ki-tanulta volt, egy medvének a' téli tanyáját. Felkészül tehát a' már említett nap, magához vévén egy töltött puskát, és egy fejszét; 's el-indul egy pajtássával együtt a' medve' barlangja felé. A' társát, csak nézőnek hagyta távol a' barlangtól; maga pedig oda megy nagy bátran a' barlang' szájához, 's kezdi ostromlani a' medve-gazdát. Az ostrom abból állott, hogy égő szurok-koszorúkat *) hányt bé a' medvéhez, 's a' barlang' száján kódogott a' fejszéjével. A' medve nem örömet hagyta volna ott tsendes állmát, melly-

---

*) Sok ilyen koszorúkat hánytának bé diadalmas Vitézeink is a' Török Várakba. — Valamint más tüzi-testeknek: úgy az említett koszorúknak le irásokat, 's képjeiket meg-kioldották a' Hadi és más nevezetes Történetek' Első Szakaszával.

mellyben már két hónapoktól fogva kedvére pihent; de minthogy nem szívelhette már tovább a' rajta el követett alkalmatlanságot, ki felé tzammog nagy dörmögéssel. A' Legény kélszen várta már a' fejszével, 's mihelyt keze' igyébe ejthette, úgy tsapott hozzá, hogy a' medve leg ottan vissza esett a' barlangjába. De az ütlek koránt sem vólt halálos, mivel nem búbon, hanem tsak nyak - szirton tsaphatta. Újra ostromhoz kezdett tehát, mellyre a' medve is visszont ki indúlt a' lyukából; de már ekkor rókaí fortéllyal élt. Úgy ki vetette t. i. magát a' nagy lompos test, hogy tsak derékon kapott egy ütést; 's hirtelen meg - fordúlván, diribról darabra szaggatta a' Legényt. — Ennek bezzeg drágába került szegénynek a' medve - bőr. A' másik Legény, ki különben is tsak nézőnek ment vólt el, szereñtsésnek tartotta magát, hogy el szaladhatott.

Stájer Országban (Styria), Friedau Városotskához egyg órányira lakott magánosan egy, magát jól biró Paraszt Gazda. Pintzéje is vólt néki, néhány száz lépésnyire a' házától. Egy Zsivány, meg - kémleli a' múltt hónap' közepe táján a' pintzét; látja, hogy abba könnyen bé lehetne néki rontani; de bezzeg (gondolta magában) ha ott találná kapni a' Gazda: ugyan lenne *hadd el hadd el*. Fogja biz ő tehát magát, 's hogy bátorságot szerezzen magának, tüzet vet a' Paraszt' házának. Meg - gyúlad a' ház, 's míg a' szereñtsétlen ház - nép óltásban foglatoskodik: bé töri a' gonolztévő a' pintze' ajtaját, 's ki görget belöle 3 hordót, egy nagy

nagy magas hegyen által a' szekér úthoz, melly egy fertály órannyira vólt a' pintzéhez. E' meg lévén, el indul szekér keresni, 's reá is vett hazugságával egy szekeres Embert, hogy ötet bé vitte, a' 3 hordójával együtt *Friedauba*. Ott tsak hamar el vesztegeti óltsó pénzen a' 3 hordó bort, 's béül a' vendég - fogadóba. A' midön már kedvére dözsolne: bé lép a' meg károsodott paraszt Gazda' Felesége a' szobába, 's bezzéli siránkozva a' rajtok meg történt sze-rentsétlenséget. Az el-lopott borról való panasz' hallottára, fel-ugrik a' Tolvaj üő helyéből, 's úgy osont ki az ajtón, mintha ostorral vágták vólna. A' jelenlévők mindjárt gyanúságba estek az ember eránt. Utána eredtek; de meg nem kaphatták, mivel mindjárt a' Városon kívül erdő vagyon, 's abba vette magát.

MATYÁS KIRALYRÓL

egy régi Magyar Hagyomány.

A' *Tétenyi* Esküdtek, a' Falu' malmába akarának bé-vinni egy új malom-követ; azon megy el a' Király, 's azt mondja nekik: hogy 'azt a' követ nyúzzák meg, 's a' bõrit vigyék fel hozzá *Budára*. Mindjárt Tanáts-gyűlést hirdetett a' Biró; tanakodnak éjfélig, de haszontalan: egyikjek sem találja ki a' nyúzás' titkát. Az öreg Szólfólló (most Törvény Birónak hívják) nem alhatik buyában. Eggyetlen egy hajadon Leányától nem nyughatott, míg ki nem vette belõle, mi a' baja. Az okos Magyar Leány hallván a' nagy fõben járó dolgot, el-mosolyodik, 's azt mondja: Oh édes Öreg Apám Uram!

Uram! tsekélység az; vigyék a' követ a' Királyhoz, 's mondják néki: vegye vérit először, úgy mindjárt meg-nyúzzák. Ezen módon tselekeznek. Kérdi a' Király: kinek az esze vólt az? Mit vólt mit tenni, meg kellett vallani. Parantsol a' Király, hogy azt az okos Leányt vigyék az udvarába — meg lessz. Szoba-leánnyá teszi olly feltétel alatt, hogy engedelme nélkül senkinek tanátsot ne adjon. Történt azonban, hogy két Tsizmadia ment árúlni a' *Budai Vásárra*; egyiknek taligája, másiknak lova vala; 's roffzatska lévén az út, a' lovas vezette a' lovat, a' taligás pedig tolt a' taligát; azonban a' ló hasas lévén, az erőltetésben meg-tsikódzott. A' tsikó a' taliga alól ki maradván, kap rajta a' taligás, fel veszi a' tsikót, erőssen állítván, hogy az ő taligája ellette azt. Perelnek, 's el nem igazodhatván, a' Királyhoz mennek, a' ki otthonn nem lévén, a' Szoba-leánynak beszélik el ügyöket. Ez, azt mondja nékiek: a' Király ki ment a' Duna partjára, mivelhogy a' már érésben lévő kölessére rá kaptak a' potykák, 's azokat nyilazza. A' Peresek lehetetlennek állítják; kiknek mond a' Leány: a' taliga sem elhetett hat tsikót. Azonban meg-érkezik a' Király, 's tudakozza, mit keresnek; mondják, hogy már meg van köztök az egygyesség. Meg értvén a' Király az egész környülállast, haza küldötte a' Leányt; meg-engedvén azonban néki, hogy a' mit leg jobban tzeret, azt emlékezetnek okáért el viheti magával.

Folytatása következik.

T Ó L D A L É K.

A' Magyar Hirmondónak Januarius 6ik napján 1792ben költ árkusához.

Végzője a' Mátyás Királyról való Hagyománynak.

A' Leány, a' Királyt arra kéri: hadd vatsorálhasson utóljára vele; melly kérését megnyervén, a' Király' ételébe 's italába alattomban álom hozó szert tett. Mi történik? A' vatsora felett el - alszik a' Király. Fel-téteti tehát a' Leány, *Mátyás* Királyt a' kétsiba, ki viszi magával *Tétenbe*, a' ház' közepére szalmát hordat, rá fekteti a' Királyt, tsak egy lepedő 's egy vánkos lévén a' szalmán. Újfélig tartott az álom - hozó szernek ereje; ekkor fel - serken a' Király, zörög a' szalma, tsak nem tolvajt kiált, 's kérdi hol van? Ekkor a' Leányzó meg - fejtí a' mesét, hogy ő a' Király' szava szerént tselekedett, azt hozván el *Budáról*, a' mit leg - jobban szeret. Meg - tettzett a' Leány' okossága *Mátyás* előtt, 's vissza vitte *Budára*.

Tudományi Dolgok.

Magyar Országból. Karátson hónapjában 1791 esztendőben. Meg botsáthatailan vétek az némelly Magyar Irókban, hogy ezen helyység 's familia neveket *Csongrád*, *Czegléd*, *Zichi*, *Péchy*, 's a' t. *Tsongrád*, *Tzegléd*, *Zitsi Pétsi* - nek írják. Némellyek *Posoniumot* *Posonnak* írják. Ez helytelen

írás. Erről jó Jegyzéseket olvastam én *Orpheus* nevű folyó munkában. Meg van ebben a' többek között mutatva, hogy a' Christianust nem Kereszténynek, hanem *Keresztyénnek*, Sebaslianust hasonlóképpen *Sebesztyénnek*, Debretzinumot *Debretzennek*, nem *Debretzenynek* s' a' t. kell írni. — Nints bizonyosabb annál; hogy ez a' szó *Keresztyén* innen jö Christianus. Az *us* syllábát a' Magyar el-hagyja, 's lessz Chriztián, továbbá Chriztién, Chriztjén, Kiriztyén, Keresztyén. — A' Debretzinumból ismét el marad az *um*, 's lessz Debretzen. A' Capitaneusból el maradván az *us* terminatio, lessz Kapitáne; de az *e* egygy természetű az *i* betűvel, 's lessz Kapitáni, vagy Kapitány. Ezen derivatio mutatja meg, a' *Mohr* miért Szerecsen, és nem Szerecseny? — azért mert innen jö Saracenus. Ha Saracenus volna, úgy volna Szerecseny. — Ez mutatja meg a' Stephanus miért István, és nem Istvány, a' Martinus miért Márton, és nem Mártony. Ellenben a' Posoninium, miért Posony, nem Poson. Capitáne *us*, miért Kapitány, és nem Kapitán 's a' t. Ha kell, a' legrégebb nyomtatásokból is megmutathatom, hogy Posonyt mindék úgy írták. — Azt is méltán lehet némelly Tudósokban sajnálni, hogy Irásoikban *j* suffixummal nem élnek. Ezzel élnek *Pétzeli*, *Rajnis*, *Revaj*, *Kazinezy*, *Horváth*, és sokan mások. Ugyan hol veszi magát e' szóban: *arundo ejus nádgya*, a' *gy*? nem igazábban íródik e' így: nádja? — *Optimates Regni*, Ország Naggyai. Így írja ezt a' legidiotább falusi Nótarius, de másként a' *Literator*,
mert

mert

mert tudja, hogy ez innen jő: Nagy—ja, ergo: Nagyjai. — finit, hagyja, nem hagygya, hanem hagyja. libertas nem szabattság, hanem szabadság. — Nem lehet az okos Orthographiában tsak a' hangot venni vezérül. Ván a' Német másképpen írja le a' Meer, tenger. — mehr több, maehr mese, stöhr háborítsd szókat, noha mind eggy hangon hangzanak. — Illyen makatság az, midön a' lacrymat és lacrymarit könyvnek és könyvezni-nek írjuk mindég, holott a' szónak equivocitása meg különböztetést kíván. p. o. ez a' ki-fejezés: *Julia, Ovidiusnak Könyvei által sem tudott meg lágyúlni.* — Nem hagyja é kétségben az olvasót, ha vallyon ezt kell e' érteni alatta: *Julia ne libris quidem Ovidii se emolliri passa est;* vagy ezt, ne lacrymis quidem Ovidii flecti potuit Julia. Nem jobb vólna e' Könyv helyet *Köny*, vagy *Könyü* - t tenni? Ez jó 's szokásban forgó szó a' leg magyarosabb helyeken is.

Budáról December. 30-dikán 1791

Az Aesthetikai Professzorságra, Decem-bernek 26 dik napján vólt Pesten, a' Con-cursus. A' kérdések ezek vóltak: Mivel két dolog kíváltképpen, a' mit az észnek tehetségeire nézve meg kívánnak az Aesthetikusok, a' szép Mesterségek és Tudományok szeretőjétől, úgy mint; a' jó íz (geschmack, bonus gustus) és az *aesthetikai elme*, (genie, ingenium aestheticum) mutattassék meg:

1.) Miben áll mind kettőnek a' természetete, és tulajdonsága? Az eredeti vagy izármozékony tehetségeihez (ad primitivas, an

n derivativas facultates) tartoznak é a' lé-
eknek?

2.) Mitsoda részekből állanak, 's mitsoda okokból erednek?

3.) Vetteffenek össze a' mostani Poéták a' Régiekkel, és az okoknak feljegyzésekkel együtt határoztaffék meg: mellyik felekezet érdemli meg, a' szépségre és ékesen szólásra nézve, a' nagyobb ditséretet?

A' szóval való meg fejtésre pedig ez a' kérdés adatott fel: Miben áll az Aesthetikának első és leg főbb fundamentuma? (*Grundsatz*) *primum et adaequatum principium*) Azután az ellenkező itéleteknek meg tzáfolása. Végre *Isokratesből*, ama régi Görög Rhetorból némelly helyeket Deákra, *Virgiliusból* pedig Magyarra fordítottak a' *Concurrensek* (vagy az Aesthetikai Professzorságra kívánkozó) kik is személlyesen hatan vóltak jelen: de vóltak igen sokan, kik, könyörgő leveleiket botsátották az említett Professzorság végett.

Magyar Országból.

Jelentették vólt az Urak a' múlt esztendő elein betses Irásokban, hogy Királyi Tanító *Grigely József* Úr, anyai nyelvünkre kezdette vólt a' *Besztertze Bányai* (*Neosolium*) Iffijúságot tanítani minden fizetés nélkül. Örömmel jelenthetem most én az Uraknak, hogy ezen Hazánk javára termett Tanító Úr ezen bé állott 1792-dik újj esztendőben is folytatja nemes igyekezetét. A' múlt esztendőben Aprilisnak 9-dik és Sep. 5-dik napjain a' Deák Oskolák Igazgatójának Fő

Tilz.

Tisztelendő-Plathy Kanonok Úrnak 's több más Uraknak jelenlétekben exament is adtak Tanítványai, mind magoknak, mind érdemes Tanítójoknak nagy betsületére. Tavaly az igaz ki-mondást (*orthoepiat*) és a' szó szármozást (*etymologiat*) végezte el velek Farhas, és Meliboeus Gramatikái szerint. Az idén a' szókötésben (*syntaxis*) 's a' fordításokban fogja őket gyakorolni. Hogy a' Magyar Szókuak könyvnélkül való meg tanulásokon valamennyire könnyebbítsen; következendő fortéllyal él, és a' mint hiteles helyről értettem, nem kevés haszonnal: mindenik Tanítványát el szokta nevezni, p. o. Péternek ezeket a' neveket adja: *háposzta de kolbász és szalonna*, Pálnak pedig *Tehén hús de torma és etzet*, Pistának *po gátsa de bor és nem viz* 's a' t. Más iskolánapig mind jól tudják az ilyen neveket a' Tanulók: mivel ha öszve találkoznak: mind az adott neveken szóllétják egymást.

Méltó a' meg jegyzésre, hogy Grigely Urnak a' Magyar nyelv nem született nyelve, még is olly tökéletességre vitte azt, hogy nem csak beszélni tudja, hanem haszonnal is taníthatja. Hogy anyai nyelvünket azon Ország szegeletében is kívánja gyarapítani, meg társolhatatlan példája ez, Hazánk jóvára törekedő nemes lelkének. Meg esmerete ezt ő benne maga a' *Studiorum Directio* is, mellynek Dec. 16 dik napján 1791-ben *Besztertze Bányára* utasított Irásában ezeket is olvastam: *Hac Occasione una officiose informo Praetitulatam Dominationem vestram, ad hanc Regiam studiorum Directionem*

*nem Gratosum Intimatum advenisse super res-
soluto ad Academiam Posoniensem Linguae et
Literaturae Professore Gubernath Ant-
onio. De Gymnasiis autem altum tacetur Si
itaque Clarissimus D. Jos. Grigely amore Bo-
ni Publici Juventutem scholasticam Neosoliensem
in hac lingua erudire et excolere ultra quo-
que perrexit, istud ad maximam ejus com-
mendationem pertinebit, nec omittet haec Re-
gia studiorum Directio data opportuna Occa-
sione ad meritorum ejus cumulum hunc quo-
que ejus conatum adjicere.*

* * *

P. P. *Hermolius* a' Kaputzinusok' Szer-
zetebéli Pap: és *Bétsben* a' N., Magyar Nem-
zetnek néhai Lelki Tanítója. méltó közö-
nettel veszi, a' Nemes Haza fiaknak kegyes-
ségét, mellyel Egyházi Beszédnek I. köte-
tét el fogatták. 's jelenti, hogy a' II. kötet
a' Böjt első Havának elején meg- közzül.
Melly magában a' Böjt I. Vasárnaptól Pünköst
napig való Vasárnapi Beszédeket foglallya.
Az árra, valamint az I. Kötetnek, 1. forint.
Találatik ugyan ott a' hol az első t. i. *Po-
sönyban, Budán, Zúrában, Nagy-Érdádon* a'
P. P. Kaputzinusoknál, *Egerben* a' T. T.
P. P. Szerviták' Kláitromában. *Kassán* T.
P. *Ecker Tacián* Német Concionátornál, *Pé-
tset Weidinger* Könyv-kötő Urnál. 'S igéri
ezzel a' N. Hazának további szives szolgál-
lattyát.

Az itt következő tréfás könyvetske találta-
Posönyban és Komáromban *Wéber Péter*
Könyv-omlatónál:

*Aprekafzió, mellik mek sinálik Fersben
mikor mek tartatik Szent Francz Xavér ne-
ve nat Pátron, Streng Herr Kapitán Ur
N***, Afz Nemes Regiment Excellens Gróf
N*** Huszáren. Pozsonban, Weber Simon
Péter betűivel. 1791. 8ad rét. 15 old.*

Kóftolóul ide iktatunk négy sűrőfát belőle:

Most én fers kifánni, kentnek jó ekéssék'
Attou Isten kentnek, iken jó Felesék,
Mek ne léten kent test, és notrák peteksék,
Minten patalia, mek ferni Ellensék.

Mert kent piszon mek van, iken nat
Kafallér,
Azért mert Szent Patron, mek faton Francz
Xavér,
Éless Izábel is fan, ontani Purkus fér,
Az epatta Kurucz, sok parton kent mekkér.

Látni mek fan Sákán, palta, és patrontás,
És asz kend szivében, sok mek fan nat Kurás,
Ha N*** sinál, kent attakirozás,
Ertek atta Purkus, soha Berlin nem láss.

Az aprekáfzióló Tiszt Némét Országí fi vólt,
még is örömeft reá fogta vólna a' Kapi-
tánnyára, eggy nagy Magyarra, hogy
egy nemzetségből származott vele. Erre
nézve, így Szóll a' versek vége felé:

A' Kendé Nad apát, Madjar Ország mení,
Hol Kajzer Leopold, ött Madjar mek tenni,
Azután Madjar Lán, Feleség mek venni,
Kend apád mek sinált, kend is Madjar lenni.

*Beyträge zur Schulpädagogik, von Johann
Gnersich, Professor am Protestantischen
Gy-*

Gymnasio illustri zu Keszmark in Ungarn. Svastit amor Patriae, civisque iuventi cupido. Wien, bey Joseph Stahel 1792. nagy 8 ad rét. 235 óld. Szép papirosra van nyomtatva, mint valóban meg is érdemlette. Az ára 1. forint. Találtatik itten és Pesten Stahel Könyv-áros boltjában.

* * * * *

Minckutánna a' Tudományi Dolgokra való ügyelést, a' *Tsch* és *Austriai* Kántzelláriára bízta volna ő Felsége: nem állita fel különös Kommissziót, a' Könyv-vizsgálásra nézve; hanem az arra való fő vigyázást is ugyan az említett Kántzelláriára bízta a' múlt Dec. 30-dikán.

A' *Tirolisi* Rendek' kérésére meg engedte ő Felsége, hogy az *Insbruki Lyceum* viszont Universitássá formáltassék; és már a' jövő oskolai Elztendőben mind a' négy Fakultások (*Theologica, Juridica, Philosophica, Medica*) el kezdődjenek taníttatni.

Emlékeztető pénzen kívánta feun marasztani egy nagy Ember, azon lejedelmi érdemét *II. Leopoldnak*, mellyet a' Békességnek vissza-állításában bizonyított meg ez a' Felség. Az emlékeztető pénz' formája: hosszas kerekded. Felső rézén, tser-fakoszorú szemléltetik, mellynek közepén ezek olvastatnak: *Leopoldo. II. Augusto.* a' koszorú körül pedig: *Pietatis. In. Genus. Humanum. Ergo.* A' pénz' más oldalán végre: *Quod. Cruentam. Caedibus Populorum. Lauream. Sprevit. Imperium. Intra. Fines. Coercendo. Cives. Hostes. Servavit. Pace Ultro. Data. Accepta. Orbi. Terrarum. Consuluit.* *MDCCLXXXV.*

A'

TSASZARI és KIRALYI FELSÉG^z
ENGEDELMÉVEL.

Költ *Bétsben*, Bóldog Asszony-Havának
(Januáriusnak) 10-dik napján, 1792.

Béts.

A' miolta Tsászári 's Királyi Székbe ülteté
II. Leopoldot a' Mindenható: sok érdemes
Alattvalóit tisztelte már meg Nemességgel ez
a' bölts Fejedelem; mivel tudja, hogy a'
Nemesség egy kiváltképpenvaló eszköz, a'
nemes tselokedeteknek mind meg-jutalmaz-
tatására, mind elközlésére. — Midőn látná
egy valaki, mennyin nemesednek meg *II.*
Leopold' Igazgatása alatt: oda megy ő is
a' minapában jó Fejedelmünkhöz, 's esedezni
kezd a' Nemességért. Kérését azzal akarta
nyomossá tenni, hogy hiszen ő le-teszi a'

D

Nemes.

Nemesség' táxáját is. Ezt hallván a' Fejedelem, így szól hozzája: „*Már éppen azért nem fog kelmed Nemességet kapni, hogy pénzen akarja azt tőlem vásárolni.*“ — Méltó felelet egy II. Leopoldhoz.

A' napokban látni kívánta ő Felsége, maga szemeivel a' penziók' laistromát, melly a' Török Hadnak végétől fogva igen nagyra nevededett: úgy hogy reá megy esztendőnként hét millióra, a' mit a' Katonai, és Polgári Rendből való *Pensionátusoknak* kell ki-adni. Nem is tsuda, mert tsak a' Seregek' élés - házái, és a' táborig szekerek körül szolgált személyek között, többen maradtak kenyér nélkül ezer nyóltz száznál. — A' kinek tehát módja vagyon benne, hogy könnyítsen a' Státuson a' penzió - fizetés' terhére nézve: kötelességében áll, hogy azt tselekedje. — Melly belsőképpen meg légyen győzöttetve ezen feltételnek igazságáról amaz érdeméhez képest meg - jutalmaztatott nagy Vitéz, Ob. L * * Úr, hathatósan megbizonyította az által, hogy minekutánna olly szép jószágot nyert volna ajándékban ő Felségétől, le-mondatott a' maga Felesége' édes Annyával, néhai A * * Kommendáns O * Generális Úr' Özvegyével a' penziójáról (mint ezt eggy ide való, szava hihető Úrtól értettük), 's maga vállalta fel azon 600 forintoknak esztendőnként való ki - fizetését, mellyeket kapott vólt a' meg - nevezett Gen. Asszony esztendőnként penzióban. Részeltette ez " nemes gondolkozású Úr több rokonságait is, a' maga szerentséjében. A' Felesége' három hajadon Testvérjeinek t. i. aján-

ajánlást tett, hogy ha nálla akarnak maradni, míg az Isten szerentsét parantsol nékiek: két két száz forintokat kapnak tőle minden esztendőben, tartásokon kívül; ha pedig nálla nem laknak, hat hat száz forintot. Férjhez menetelekre, egynek egynek tizenkét ezer forintot rendelt. Két testvér Ötsei a' Felségének már Férjnél vagynak. Ezeknek két két száz forint tóldalékot ígért addig, míg a' Férjeik Stábális Tifztségre juthatnának. — A' Napa' testvér Öttsének, négy száz forint penziója vagyon. Ennek is két száz forint tóldalékot ígért, hólta' napjáig.

A' Felséges Magyar Kántzelláriához is el-küldötte ő Felsége azon kegyelmes Rendelését, melly szerént kívánnya (a' mint már jelentettük), hogy a' Tartományi Székek (minémü *Magyar Országban* a' Felséges Helytartó-Tanáts) minden hónapban közöllyék ő Felségével egyenessen az afféle közönséges és magános történeteket, mellyeket szükség tudni egygy olyan Fejedelemnek, a' ki Attyok akar lenni a' maga Alattvalóinak.

A' múlt héten, új szomorú énekes Játékot (*Opera seria*) vala szerentsénk látni az Udvari Teátromban, mellyen Tsászár ő Felsége is jelen vólt. Azért mondhatjuk szerentsének*) egygy új *Opera seriának* látását, mi-

D 2

vel

*) Azt tartják az Aesthetikusok is (a' Szép-ről való tudományban jártas Emberek), hogy az *Opera seriánál* felségesebb mű-

vel *Olasz Ország* az Operák' Hazája; még is alig látnak ott is többet egész télen által, egy két *Opera seriánál*. *La vendetta di Nino* (*Ninusért való bosszú-állás*) az említett új *Opera seriának* a' neve. — Ebben is úgy énekelt ama' híres Tenorista *Maffoli*, hogy midőn tapsolásokkal nem bizonyíthatták nagy meg-elégedéseket a' Hallgatók: legalább lassatskán egy *o bravót*, vagy egy *o benedettót* (*óh jó! óh áldott!*) sohajtottak. A' *Dekorációk*, és *Scénák* mind újjak, 's olly felségesek, hogy alig telik bé az Ember látásokkal. — *Platzer* Ur' munkái. — A' *Ballét* is (az Operával együtt járó tántz) tettett nagy részt.

Tsászárné ő Felsége, ritka nap mulatja el a' Teátromot. — *Ferentz* ~~Ő~~ *Hertzeg* nem látogatja azt azólta, a' mióltától fogva kedves *Hilvese* le-betegedett.

Amaz esmeretes vitézségű *Erdödy* Huszár Regementben, Svadronos Kapitányságra emeltetett Gróf *Pálffy Károly* ő Nagysága, (*Gróf Pálffy Leopold* ő Excell. ja' Fia). — Valamint minden más Tiszteknek: úgy ő Nagyságának is el kellett innen menni a' *Ns Regementhez*.

Négy

---

lattság nem lehet: mivel ebben mind fel találtatik az, a' mi a' belső 's külső er zékenységeket leg inkább gyönyörködtet pld. ok.: a' rajzolatok, tántz, musika- éneklés, versezet 's a' t.

Négy napoktól fogva, jó szán-út készületek; de van is már divattya a' szánkázásnak, 's azzal együtt járó tsergetéseknek, és kurjongatásoknak.

Az Universitas' Épületjében, tsak három gráditsni magasságról esele a' napokban egy erős izmos házi szolga; még is halálos leve az esés. A' válla' tsontja tört ketté, 's már 24 óra múlva ki vólt nyújtóztatva. — Nem tsak a' vizen járók' életek és halálok között tehát olly keskeny a' köz, mint *Horátzius* mondotta; hanem még a' földön járóké között is. — Midön illy véletlenül fogya egygyel, *Béts'* Lakosainak száma: szinte akkor nevelé azt hárommal egy termékeny méhü Anya, a' *Landstrasse* nevü külső Városon; Minthogy közel esett ezen Szerentsés szüléshez Viz - Kereszt: *Gáspár*, *Menyhárt*, *Bóldisár* nevet vettek a' Magzatok a' szent Kereszttségben.

Az 1783-ban fel-állíttatott, 's a' dohány jövedelmére ügyelő Direktzióval egyesített Vám-Direktziót el-törölte ő Felsége; 's a' köz-jövedelmekre; és kereskedésre ügyelő Udv. Fő Szék alá vetett minden vámszedő hivatalokat.

Pattantyús Oberfilieutenánt *Ankenbrand* Úr (kinek vitézi érdemeit örökösíteni fogja a' mi előbbeni Munkánk is, t. i. a' *Hadi és más nevezetes Történetek*) a' múlt December 30-dikának éjtszakáján végezte életét. — Halálát okozta azon sebje, mellyét vett *Novi'* ostrománál.

A' felső Rendeléseket, és Pátenseket, nem a' Lelki Atyák fogják ezentúl el-olvasni
a'

a' Templomokban; hanem a' Birák, a' Helységek' közönséges Házaiknál. A' Lelki-Atyák is jelen fognak azonban lenni az efféle ki-hirdetéseken (publikátziókon).

Fő-Tisz. *Vlassits József*, *Székesfejérvári* Káptalanbéli Úrnak érdemeit, *Szent Jakab de Insula Danubii* Apátúrságával jutalmaztatta meg ő Felsége.

Néhány napokkal ez előtt, *Nápoly* felé indult vólt a' *Moson Vármegyei* Fő-Ispány Gróf *Eszterházy Ferentz* ő Nagysága *), Feleségével, és *Windischgrätz* Gróf *Kis-Affzonnnyal*; de még jól látták a' Sz. István' Tornját, midőn le tört alattok az újdonna új hintajok, 's kéntelenítették vissza-térni. *Viz-Kerefzt'* napján, ismét útnak indultak.

Nem bátorságos, drága pixist vinni Teátromba. Ha úgy tudta vólna ezt előre Gróf *Zinzendorf* Úr is, mint már most tudja: inkább otthon hagyta vólna, újj elztendő' estvéjén azt a' drága pixisét, mellyet az *Angliai* Királytól kapott ajándékban — mert ha szerentsétlenségére a' Teátromba nem vitte vólna: most nem kellene kurrentáltatni mindenfelé (még *Magyar Országban* is). A' pixis magában, 4 ezer forintra betsültetik; de nem a' 4 ezer forint' kárért sajnállya a' Gróf Úr annyira ezt a' pixist: hanem hogy egy

An-

---

*) *A' Nápolyba rendeltt Nagy Követ is ezen a' néven vagyon; de különböző személly a' fenn említett Gróf Úrtól.*

Angliai Király ajándéka volt, kinek a' képe is rajta volt a' pixisen.

Az *Auersperg* Familiát, általán-fogva *Hertzei* méltóságra emelte ő Felsege.

Magyar Ország.

Nagy Várad, Dec. 29-dikén. „Itt, és a' mint hallyuk, több Ns *Vármegyékben* is közönséges Gyűlés tartatik.

Szomorúan jelentették *Kalotsárról*, hogy *Ersek* ő *Kegyelmessége* terhes betegségbe esett az *Ó Esztendő*' végével.

Erdély Ország.

Azon *Szebeni Levél*, mellyről közelébbi *Írásunkban* emlékeztünk, ezeket írja a' *Bétsbe* jövő *Török Követ*ről:

„Decembernek 20-dikán indúltak innen a' *Török Követ* eleibe, öt rend-béli négy négy lovas udvari hintókkal, *Stürmer*, *Schwind*, és *Krämer* Urak, úgymint a' kik *Bétsből* küldettek le, *Követ* ő *Méltósága'* el-fogadására; az *Erdélyi Generálkomandó* részéről pedig: *Hadi-Koncipista Günther*, *Tolmáts Dalhofen*, és *Fő-Orvos Neustädter* Urak. Az el-fogadás' helye volt a' *Veres-toronyi* szoros járason túl lévő *Kontumázt* (tisztuló) *Háznál*, hová 22-diken érkezett a' *Követ*. *Városunkba*, 24-diken jött bé lóháton, szép pompával. Tiszteletére, 18 ágyú-lövések lettek. Itt most mind öszve csak száz tizenkettőd magával vagyon, mivel sokan vissza maradtak előbbeni kísérei között. Vasárnap, *Stürmer*, és *Schwind* Urakkal én is látogatására voltam, és nála fölöstökömöltem. Dec. 26-dikán meg-járta, a' *Vejevel*, és más *Török Urakkal* együtt,

a'

a' mi Generálisaink' kotsijaikon az egész Várost, 's nevezetesen minden Templomba bé-ment, és meg-nézte azokban, a' mi látni-való vólt. Leg-inkább tettett néki a' mi Templomunk (a' Katholikusoké), és az abban lévő készületek. Az orgona-szóban olly nagy gyönyörüségét találta, hogy el-hagyván az Orgonista az orgonálást, másodszor is kérte a' Tisz. Plébános Urat, hogy néki orgonáltasson. A' B. *Brukenthal* Úr' könyvtárját, és képes házát is meg-járta. Egy *Persiai* nyelven írott könyvet adtak kezébe a' könyvtárban. Meg-nézte a' könyvet; de mindjárt által adta a' mi Tolmátsunknak, 's azonban mondta a' fejéből (memoriter) a' könyv' foglalatját. Tudakozódott az *Európai* tanúlt Irókról is; nevezetesen kérdezte, ha ki-jöttek volna e' már *Voltérnak* minden munkái? — Az Emberei, mind válogatott szép Emberek, kik között maga a' Követ leg-feketébb, és a' Veje a' leg-szebb. Tsendesen, és igen szép mérsékléssel viselik magokat. — 34 igen szép ménlovakat viszen magával, de nem tudatik, kiknek, és hányat az Udvar' számára? Itt még nem hallatott, hogy adott volna másnak valami ajándékot, az *Orosz* Regementje Bandáján kívül. Ezt meg-ajándékozta 4 arannyal, mivel igen tettett néki a' musikálása. A' Tzigányok is el mentek látogatására, meg is engedte nékiek a' musikálást; de hogy meg-tudta, kik legyenek: megharagutt reájok, 's félbe hagyatta velek a' musikálást. — Hólnap indul innen *Béts* felé, és hamarább ott akar lenni, mint sem ed-

eddig vólt a' szándéka. Alkalmasint oda fog érkezni Febr. 15-dik napjára."

Tordáról, Dec 29-dikén.

Úgy halljuk *Kolosvárról*, hogy ott vig Farsangot reménylenek; mellynek okai ezek:

- 1.) Az Ország-Gyűlésétől ki-rendeltt Deputátziók' Tagjai, Farsangra gyűlnek oda bé.
- 2.) Komédiás *Divalt Ferentz* ő Kegyelme, nem tsak Játékokat, hanem Bálokat is fog adni a' Farsangon. Biliárdozó helyet is olyat készítettett, melly leg első *Kolosvárt*.
- 3.) A' *Splényi* Regiment-Bandája fog a' Bálokban musikálni, melly már útban is van *Kolosvár* felé.

A' Frantzia dolgokról.

Decembernek 17-dikén el járta a' Király, tsupán egy Nemzeti-Órálló Tiszttel egygyütt, *Páris* Városának külömbkülömbféle részeit. Vólt a' hal, 's más piatzokon is, és atyai módra ludakozódott, az élelemre meg kívántató dolgoknak állapotjokról, 's árokról. Valamerre indúlt, mindenütt tapasztaltatta vele a' Nép, eránta viseltető szzeretetét és tiszteletét.

Nagyon bíztató elő-adást tett a' Nemz. Gyűlésében *Morveau* Úr, Dec: 22-dikén a' földtől való adózásra nézve. Azt állította t. i., hogy mind akaratja, mind tehetsége is vagon arra a' Népnek; és ha a' szükséges intézetek jól meg-tétetnek előre: idejében bé lehet szedni mindenütt az adót. „*Hogy' is lehetne azt, úgymond, el-hinni, hogy Frantzia Országtól, melly a' Revolutzió előtt 750 milliót adózott, most ki nem telhetne 586 millió adó; holott, a' termő föld nem vándorlott*

lott ki az Országból, és a' szabadság újj erőt adott a' föld-mivelésnek.“

Nagyon sokfelé von még *Párisban* az értelem, és a' szív. Nem költöztek ugyan is ki mind az Országból, a' kik az új Polgári Alkotvány (Konstituzió) ellen dolgoznak; de magok a' Konstituzió' Baráti között is visszálkodás uralkodik. Egy rész a' Király' hatalmát igyekezik nevelni; más rész pedig a' Népét. Az utóbb említett Felekezetnek van egy *Prudhomme* nevezetű Irója. Ez, olly vakmerőségre vetemedett nem régiben, hogy következő tzimű könyvről való jelentését tette közönségesse: *A' Frantzia Királynéknak vétkeik, hozzájok értvén ezekhez a' mostani Királynét is.* Mivel ezen jelentésnek ki-hirdetéséért, nem tsak meg nem ütötte *Prudhomme* a' lábát; hanem még jobban fel-kapott: fogta biz ő magát, 's nagy veres betűkkel nyomtatattott ki illy hallatlan szörnyüséget: *Jelentem, hogy én minden órán ki fogom adni nyomtatásban, minden Hatalmasságoknak vétkeiket: a' Pápákét, a' Spanyol, Nápolyi, Portugalliai, Svéd, Dániai, Orosz, Szárdiniai, Török's a' t. Uralkodóknak vétkeiket, számos rajzolatokkal egygyütt, mellyek az említett Uralkodóknak főbb vétkeiket fogják ábrázolni. Leg első szüksége az egyg oliyan Népnek, melly szabaddá kezd lenni, hogy esmérje a' maga Királyainak vétkeit. Akarmint vigyáztaffanak is a' Despoták: még sem akadályoztathatják - meg, hogy én millió nyomtatvánnyait el ne széleszszem munkámnak az ő Státusaikban, ez alatt a' symbolum alatt: Könyvnyomtatás' szabad-sá-*

sága, vagy halál. “ Ezeket a’ jelentéseket nem tsak az úttzák’ szegleteikre, hanem a’ Királyi Palota’ falaira, és még a’ Nemzet-Gyűlése’ Háza ajtajára is fel - raggattatta. — A’ *Kliviai Frantzia* Újság - Író, ki egyébaránt különös pártfogója az új Fr. Konstitutióznak, következő itéletet vét most utánna, az elő - adott történet’ el - beszéllésének: „A’ melly Tartományban, úgymond, meg szenvedik az efféle botránkozató jelentéseknek ki - hirdetését: bátran azt lehet már arról mondani, hogy az, minden igazgatás, politzia, és törvények nélkül vagyon; sőt hogy meg - szűnt már ott polgári Társaság lenni. Előbb vagy utóbb egyesíteni fogják magokat az *Európai Fejedelmek*, hogy ki - irtsák *Europából* az illy botránkozató példát. “

Vormátzia Városa, melly szint’ úgy tele vólt ki - költözött *Frantziákkal*, mint *Koblentz*, és más *Rajna - mellyéki Német Városok*, nagyon meg - ijjedt a’ *Frantzia Királynak* fenyegetődzésére *), és kényszerítette mindjárt az ott tartózkodott *Frantziákat*, hogy költöznének el belőle. Úgy is takarodott onnan a’ *Frantziáság* (a’ mint írják) rész szerént *Koblentzbe*, rész szerént vissza

---

*) Azt irta t. i. a’ *Frantzia Király* (a’ mint tudjuk), hogy *Jan. 15dikén* hadat indít az olyan *Tartományok* ellen, melyekben továbbra is meg fogják engedni a’ hadi - készület - tételeket a’ ki - költözött *Frantziáknak*

vissza *Frantzia Országba*, mint hajdan az Izrael Fiai *Egyiptomból*.

Meg ijedtek a' *Trieri (Treviri) Rendek* is; de a' Választó Hertzeg Érsek (Elector) bízatta őket, hogy ne féljenek; mert ő elküldötte úgymond azon *Frantzia* fenyegetőzést, melly költ a' múlt Dec. 14-kén, a' *Német Udvarokhoz*, és jó válaszokat reményl. — Érkezett is mindjárt Dec. 26-kán, óhajtott válasz a' Tsászártól. Azt írta t. i. ő Ts. Felsőége (mint a' *Koblen.* Levelek bizonyítják) tulajdon kezével az Elektornak, hogy parantsolatot küldött *Belgyiomba*, melly fzerént húsz ezer embert tartozik ki-állítani óltalmúl *Bender Fő Vezér, Luxenburgtól* kezdve, a' *Trieri* tizelekre; 80000 embert fog pedig ő Felsőége, Fr. Ország ellen küldeni, azon esetre, ha a' *Frantziák* meg támadnák *Német Országot*. — Illy értelmű biztatást reménylett az Elektor, *Berlinből* is.

A' Lengyel dolgokról.

A' *Lengyel Nemzet*' Gyűlése, szinte éjfélutánni négy óráig nyújtotta, a' múltt Dec. 20-dikára virradóra a' maga Ülését, mellyben végképpen meg határozta már, hogy az *Ország*'s a' *Korona* fekvő Jóságai mind adattaljanak el örökre. Négy száz millió *Lengyel* forintokat fog ezen el adásból bé venni az Ország: de minthogy ezen summa bé vételére jó darab idő kívántatik; a' kész pénzre pedig nagy szüksége vagyon: tehát ezen szükségét' a' Papi jövedelmekből akarja pótolni. — Dec. 9-dikén úgy öszve veszteek egymással *Rzevvusky* Kasimir, 's Hertzeg *Sanguskó* az új Konstitúción, hogy verekedés (duellálás) lett a' vége. *Rzevvusky* Úr veszedelmes sebet kapott a' karján;

de a' másik csak kartzolást. — A' Király egy kerülő Levelet adott ki Dec. 9-dikén azon Protestátzió ellen, mellyet az Országból ki költözött számos *Lengyelek* tettek az új *Lengyel* Konstitutzio ellen közönségessé.

Portugalliának fő Városában *Lisbonában*, egy *Szabad* kö mives (*Freymaurer*) Társaságot tapogatott ki a' nyomozó Szék. Katonákból 's fő Nemesekből; de mind született *Portugallusokból* állottak a' Társaság Tagjai: kik közzül már igen sokan el fogattak.

Berlinben, a' múltt Dec. 27-dikén vett bútsút a' Török Követ az Udvartól.

*A' szép Conceptusokban gyönyörködőknek-
való Újságok.*

Tudni való, hogy hadhoz készíti magát *Frantzia* Ország, és hogy három részekre osztotta fel a' Király az egész Sereget, 's bízta a' fő kormányozást *Rochambeau*, *Luckner*, és *la Fayette* Urakra. Ezen meg nevezett Generális Uraknak, következendő kifejezésekkel adta értékre a' mostani Had-Minister *Narbonne* Ur a' Király' rendelését: *Rochambeau* Úrnak.

„Uram! Repeső örömét nyilatkoztatta ki a' Nemzet - Gyűlése, azon királyi válaszfátáson, melly szerént az Urat nézte ki a' Király azon *Seregek*' egyike' Kormányozójának, mellyeknek fel-állítását meghatározta magában. Úgy ítélte ő Felsége, hogy leg-méltóbb meg-jutalmaztatás lessz az az Úrra nézve, ha alkalmatossága lessz az Úrnak, új szolgálatokat tenni a' maga Hazájának.“

Luckner Úrnak.

„Jelentem a' Király' hagyomásából az Úrnak, hogy ő Felsége az Urat válaszfátotta

azon Seregek' egyyike Kormányozójának, melyeknek ki-állítását szükségesnek ítélte. A' Nemzet-Gyűlése örvendett ezen választatásnak, s nem lehet már valóban semmi kétsége többé Európának az eránt, hogy a' Király változhatatlanúl akarja meg-erössíteni a' Frantzia Konstitutiót, midön látándja, minémü alkalmas eszközök vétetnek elő, annak (t. i. a' Konstitutióznak) tiszteletben való tartására."

La Fayette Úrnak.

„Keám bízza a' Király, hogy adnám értesére az Úrnak, hogy ő Felsége, az Urat választatva azon Seregek' egyyike Kormányozójának, mellyeknek ki-állítását szükségesnek ítélte. Olly értelemben-vagyón a' Király, hogy La Fayette Úrnak, a' Szabadság' Seregében való jelen-léte erős reménységet nyújt a' felől, hogy a' Sereg buzgóan, és szerentsés ki-menetellel is fog vitézkedni."

Hozzájuk adjuk még e' három Levelekhez azon nyomos ki-fejezéseket, mellyekkel a' Nemzet-Gyűlése' Elölülője válaszott La Fayette Úrnak, midön meg-köszönte volna ez a' Nemzet-Gyűlésének, hogy olly örömmel meg-eggyezett az ő Fő Kormányozóvá lett választatásában: „A' La Fayette nevezet, úgymond, szabadságra, és győzedelemre emlékeztet: a' Nemzeti Örállók, kiknek első mozgásaik, az Úr' munkája, követni fogják az Úr' szavát; és ha a' mi Ellenségeink arra az esztelenségre vetemednének, hogy magokat meg-támadtatnák: tellyes bizodalommal fogja a' Nemzet mindenkoron elő-állítani ő eltérék a' maga Konstitutióját, és La Fayette-t."

A

A Szüzesség-óltalmazásnak örök emlékezetet érdemlő példája.

Még tsak olvasni is szörnyűség, azon kegyetlenkedéseket, mellyeket a' fel-lázzaasztott *Szeretsenek* vivének véghez nem régiben *Amerikában S. Domingo* Szigetében. Történt a' többek között, hogy egy *Bayon* nevezetű 19 esztendőű *Frantzia* Leánynak neki estek dühössen hét fekete Emberek, 's buja indulatjoknak áldozatjává akarták azt tenni erőnek erejével. A' nemes érzékenységű, 's nagy szívű Leány mind addig védelmezte szüzességét, míg módját ejthette, hogy a' leg-vakmerőbb *Szeretsennek* kezéből kikapta fegyverét, mellyel önnön magát legottan keresztül ütötte. — Hajdan a' Szüz *Lukrétzia* akkor vete már véget bús életének, minekutánna *Tarquinius* által megszeplösítettett volna; de *Bayon* megmenté halálával a' maga szüzességét.

Bayon, *Amerikában* született; de *Európában* is találatnak még, kivált a' nagy Városokon kívül, olly Leányok, kik drága kints-gyanánt tartják szép szüzességeket, 's óltalmazzák is azt, ha arra kél a' dolog, minden ostromlók ellen. Példa erre egy Német paraszt Leányszó, *Ettenheim* tájékára való. Történik t. i., hogy midőn vizet vitt volna egykor a' Leány, a' nállok kvártélyban lévő *Frantzia* köz Katonának, ez, minden tartózkodás nélkül ki-nyilatkoztattya, hogy ő szereti a' Leányt. A' Leány semmit se ízöllott az ajánlásra; mellyre nézve többre kezdett menni a' tsupa szónál a' *Frantzia* *Márs*, hogy meg-ejtette a' Német *Vénust*. De nem győzedelmeskedhetett, mint remélt

lette; mert mihelyt látta a' Leány, hogy több már a' dolog kettőnél: elő vette fegyverét, t. i. a' kezét, 's olly posz-levet ada a' Vitéznek, hogy soká viselte ökeme a' Leány' keze helye kékjét az ortzáján. — Midőn el-beszéllték volna ebéd felett e' dolgot RohánKárdinálnak, a' kinek Seregéből való volt a' köz Katona, leg ottan egy frantzia tallért tett ki tányérra; a' tányért el-indította az asztalnál, 's az ekkéut öszve gyűltt summával kivánta meg-jutalmaztatni a' Leánynak *Susánnai* állhatatosságát. — Azt írják *Moguntziából*, hogy ezen Szüzesség-jutalomra izintén szükség volt; mivel a' *Rajna-melleyéki* Német Asszonyoknak és *Leányoknak* izüres-ségek nagy próbáknak vagon az időtől fogva ki-téve, miolta a' ki-költözött *Frantziák* úgy meg-lepték a' *Rajna'* melleyékét.

Bétsi Antekdota.

Eggy az olyan orvos Doktorok közzül, kik kotsin szokták el-járni Patienseiket (Betegeiket), ki-száll bizonyos Üri Ház előtt a' kotsijából, 's minekelötte fel-ment volna a' Beteghez, beszédbe ered egy Favágóval: *Nejéz munkát tesz ked, úgymond, Atyafi! Biz azt én, Uram, felel a' Favágó. De nekünk, mond tovább az Orvos, a' kik fejünkkel dolgozunk, még nehezebb munkát kell tennünk.* Ekkor, villza fordúlván a' Favágó, a' szeme közzé néz az Orvosnak, 's így szól: *El-hízem Uram, mert gyakran láttam gyermek koromban, hogy' el-aléltak az Apám' négy ökrei — azok is a' fejekkel dolgoztak *).*

*) *Austriában t. i., valamint többnyire másutt is, nem a' nyakán von a' marha; hanem a' homlokán.*